

УМЕТНОСТ
РАНОГ
СРЕДЊЕГ
ВЕКА

УМЕТНОСТ РАНОГ СРЕДЊЕГ ВЕКА У ЕВРОПИ (ДОБА НЕПРОСВЕЋЕНОСТИ)

- УМЕТНОСТ ВАРВАРСКИХ НАРОДА КОЈИ СУ НАКОН ПРОПАСТИ РИМСКОГ ЦАРСТВА ДОМИНИРАЛИ У ЗАПАДНОЈ ЕВРОПИ (УЗ ШИРЕЊЕ ХРИШЋАНСТВА)
- ГЕРМАНСКА ПЛЕМЕНА КОЈА СУ ПРОДРЛА СА ИСТОКА ДОНЕЛА СУ СА СОБОМ СТАРУ ТРАДИЦИЈУ УКРАШАВАЊА НОМАДСКЕ ОПРЕМЕ У ТЗВ. **ЖИВОТИЊСКОМ СТИЛУ**. ЖИВОТИЊСКИ ОБЛИЦИ У КОМБИНАЦИЈИ СА АПСТРАКТНИМ И ОРГАНСКИМ ФОРМАМА, КАО И УТИЦАЈИМА УМЕТНОСТИ БЛИСКОГ ИСТОКА, ЧИНЕ ГЛАВНУ ОДЛИКУ КЕЛТСКО-ГЕРМАНСКЕ УМЕТНОСТИ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ
- СТИЛ СЕ НАЈПРЕ МАНИФЕСТОВАО У МЕТАЛУ, А ЗАТИМ СЕ ПРЕНОСИ И НА РАДОВЕ ОД КАМЕНА И ДРВЕТА, КОНАЧНО УТИЧУЋИ И НА ИЛУМИНАЦИЈУ РУКОПИСА

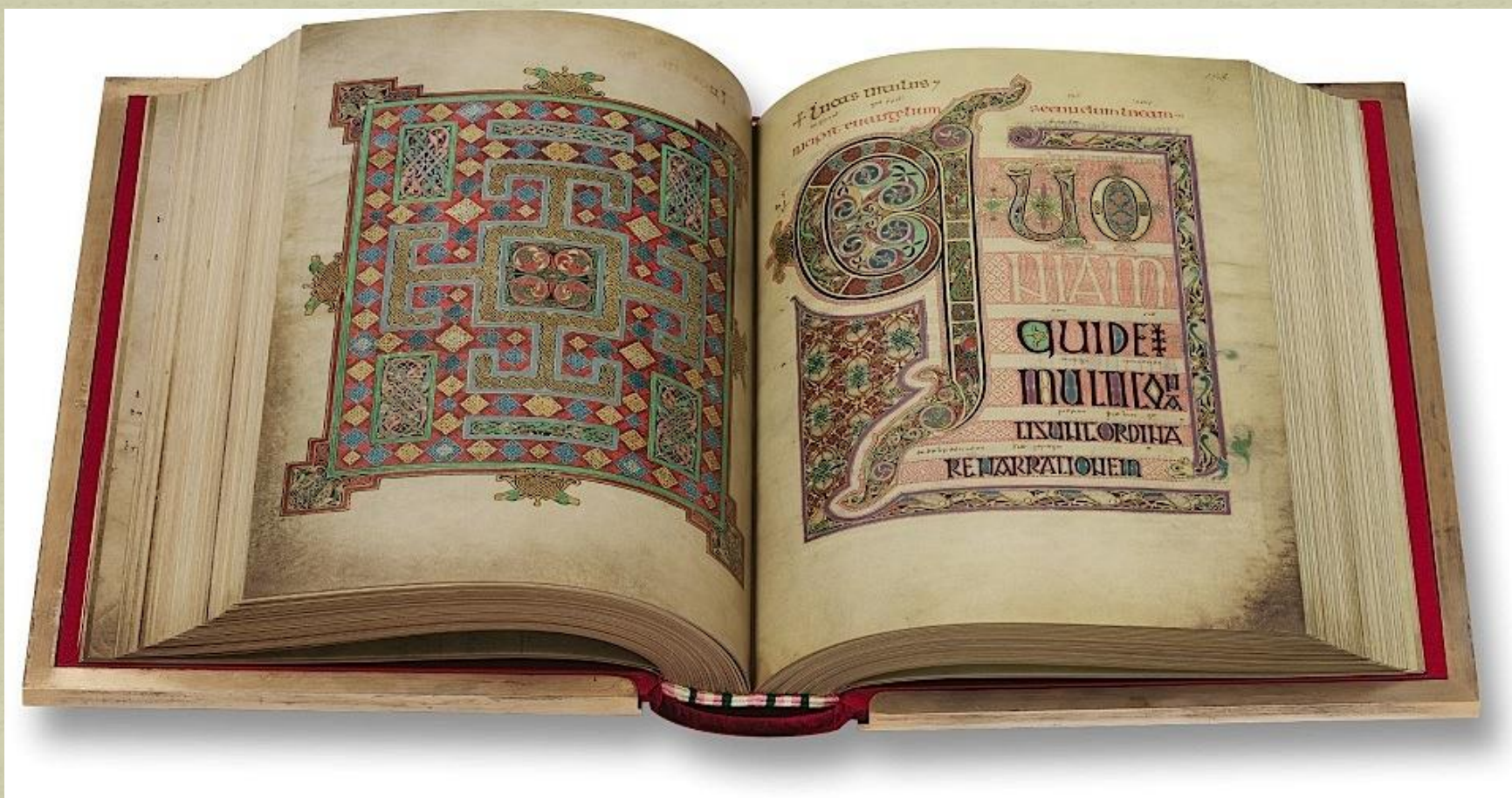

L'Europa nel 526 d.C.
 I regni romano-barbarici
 e il rimanente Impero Romano
 d'Oriente

- У ПЕРИОДУ ОД 600-800. ГОДИНЕ ЖИВОТИЊСКИ ОРНАМЕНТИ КАРАКТЕРИШУ НАЈСТАРИЈА ХРИШЋАНСКА ДЕЛА СЕВЕРНО ОД АЛПА
- ВЕЛИКУ УЛОГУ У ШИРЕЊУ ХРИШЋАНСТВА ИМАЛИ СУ ИРСКИ МОНАСИ КОЈИ СУ ДОПРИНЕЛИ ПОКРШТАВАЊУ ЕВРОПСКИХ НАРОДА НА ПОДРУЧЈУ ДАНАШЊЕ ШКОТСКЕ, СЕВЕРНЕ ФРАНЦУСКЕ, ХОЛАНДИЈЕ И НЕМАЧКЕ
- ИРСКИ КЕЛТИ СУ ПРИЛАГОДИЛИ ВЕРУ СВОМ СЕОСКОМ НАЧИНУ ЖИВОТА И ОСНОВАЛИ ПРВЕ МАНАСТИРЕ У ЕВРОПИ. ДА БИ МОГЛИ ДА ШИРЕ РЕЧ ЈЕВАНЂЕЉА, МОНАСИ СУ МОРАЛИ ДА НАЧИНЕ ВЕЛИКИ БРОЈ ПРЕПИСА БИБЛИЈЕ, ПА ТАКО У МАНАСТИРИМА НАСТАЈУ **СКРИПТОРИЈЕ** – ПИСАРСКЕ РАДИОНИЦЕ, ИСТОВРЕМЕНО И УМЕТНИЧКИ ЦЕНТРИ ЈЕР СЕ ПОСЕБНО НЕГОВАЛО УКРАШАВАЊЕ (ИЛУМИНИРАЊЕ) РУКОПИСА СА АКЦЕНТОМ НА **ИНИЦИЈАЛ**
- АРХИТЕКТУРА ПЕРИОДА НЕПРОСВЕЂЕНОСТИ СЕ НЕ РАЗВИЈА У ВЕЋОЈ МЕРИ (УГЛАВНОМ ПРАКТИЧНЕ ДРВЕНЕ КУЋЕ). ВАРВАРСКИ НАРОДИ СЕ УГЛЕДАЈУ НА ТРАДИЦИЈЕ КАСНОАНТИЧКЕ И РАНОХРИШЋАНСКЕ АРХИТЕКТУРЕ (**ТЕОДОРИХОВ МАУЗОЛЕЈ У РАВЕНИ**)

ЛИНДИСФАРНСКО ЈЕВАНЂЕЉЕ, ОКО 700 ГОДИНЕ

ЛИНДИСФАРНСКО ЈЕВАНЂЕЉЕ

INCIPIT
MAR
EUS
 lohe godes 7 pa her
 telista di arera iudara
 usmate filius aar: iudari
 ho sermone discipulus

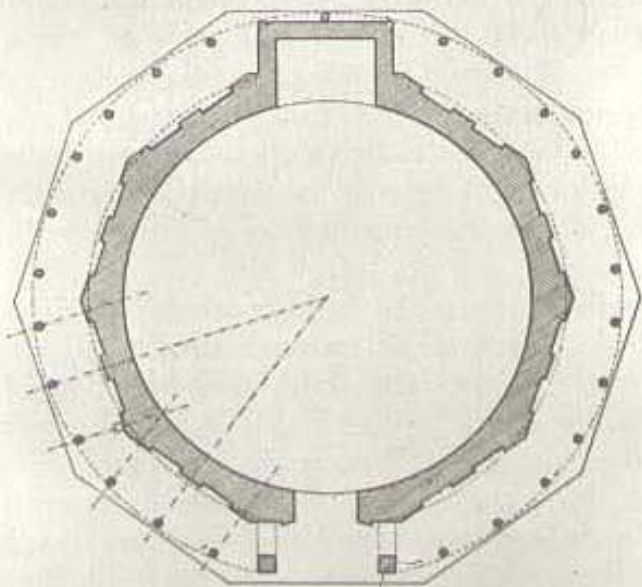
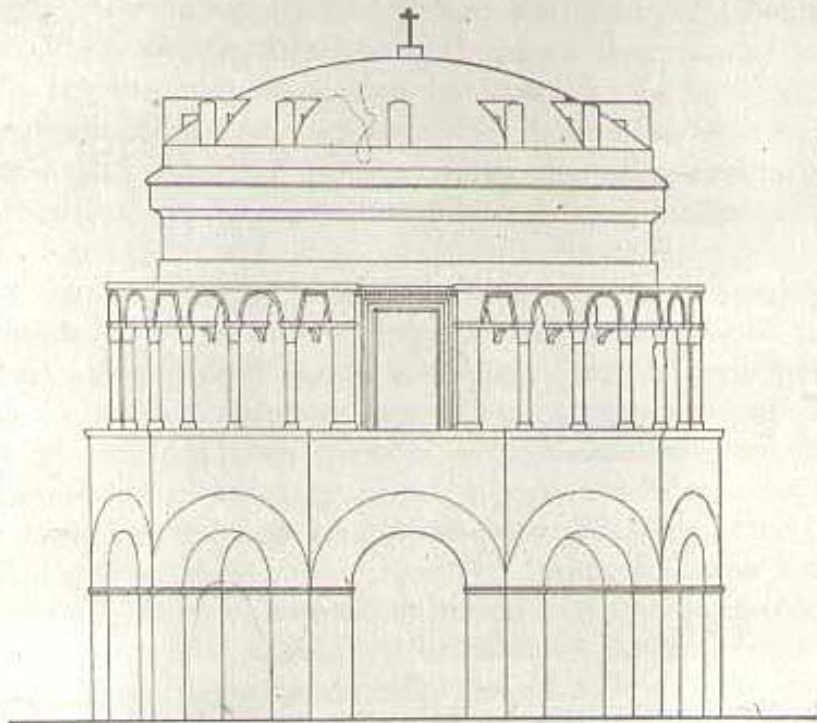
INCIPIT AR

INCIPIT
MAR
THEU
 rpele mon debn ednysa f d m e r t e a n e s t
 SICUTI MORDINE PRIMUS

ЛИНДИСФАРНСКО ЈЕВАНЂЕЉЕ,
 ИНИЦИЈАЛИ

**ТЕОДОРИХОВ МАУЗОЛЕЈ У
РАВЕНИ, VI ВЕК**

КАРОЛИНШКА РЕНЕСАНСА

- НАЈЗНАЧАЈНИЈА СРЕДЊОВЕКОВНА ДРЖАВА У ЗАПАДНОЈ ЕВРОПИ ЈЕ БИЛА ФРАНАЧКА ДРЖАВА
- ФРАНЦИ СУ БИЛИ НАРОД ГЕРМАНСКОГ ПОРЕКЛА КОЈИ ЈЕ ПРИМИО ХРИШЋАНСТВО ОД РИМА А СВОЈУ ДРЖАВУ СУ ОСНОВАЛИ НА ПОДРУЧЈУ РИМСКЕ ГАЛИЈЕ У V ВЕКУ
- ФРАНАЧКА ДРЖАВА ЈЕ НАЈВЕЋУ МОЋ ДОСТИГЛА У ВРЕМЕ **КАРЛА ВЕЛИКОГ (768-814)**, КОЈИ ЈЕ НАМЕТНУО ВЛАСТ ОСТАЛИМ ГЕРМАНСКИМ ПЛЕМЕНИМА И 800. ГОДИНЕ У РИМУ КРУНИСАН ЗА ЦАРА (“КАО НАСЛЕДНИК РИМСКЕ ИМПЕРИЈЕ”)
- **КАРЛО ВЕЛИКИ** ЈЕ НА СВОМ ДВОРУ У АХЕНУ ОКУПИО НАЈУЧЕНИЈЕ ЉУДЕ ЕВРОПЕ И ТАКО ОСНОВАО ДВОРСКУ ШКОЛУ КАО ПОЧЕТАК **КУЛТУРНЕ РЕФОРМЕ ПОЗНАТЕ КАО КАРОЛИНШКА РЕНЕСАНСА** (ПРЕПИСИВАЊЕ И ЧУВАЊЕ КЛАСИЧНИХ ДЕЛА У ДВОРСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ, НОВО ПИСМО – МИНУСКУЛА, РЕФОРМЕ У АРХИТЕКТУРИ ПО УГЛЕДУ НА РИМСКУ, РАЗВОЈ МАНАСТИРА И САКРАЛНИХ ЗДАЊА)

- Frankish kingdom: 768
- Territories gained by Charlemagne

Atlantic Ocean

Division of empire by Treaty of Verdun: 843

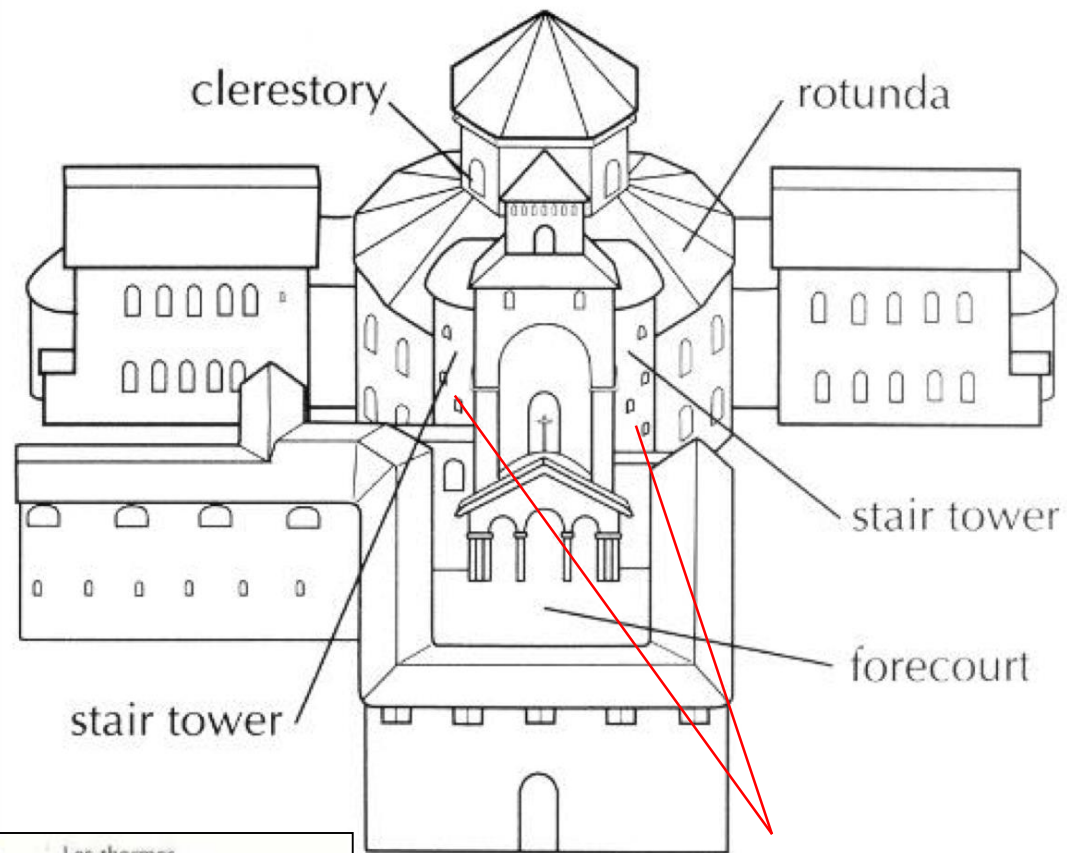

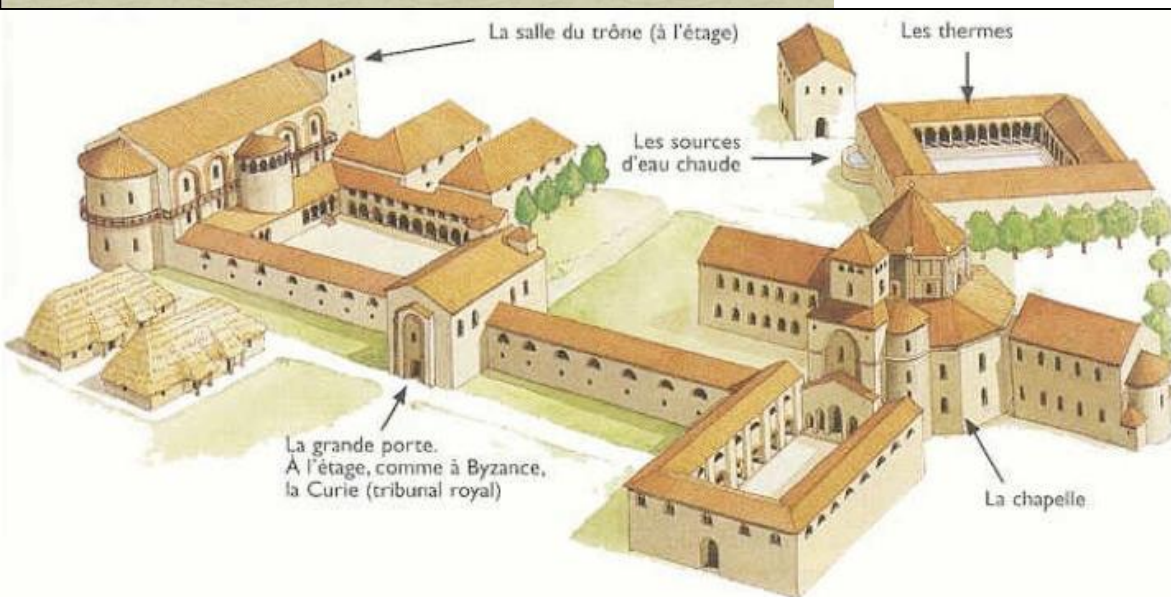
**ПАЛАТИНСКА КАПЕЛА
КАРЛА ВЕЛИКОГ У
АХЕНУ, НЕМАЧКА, 792-
805.**

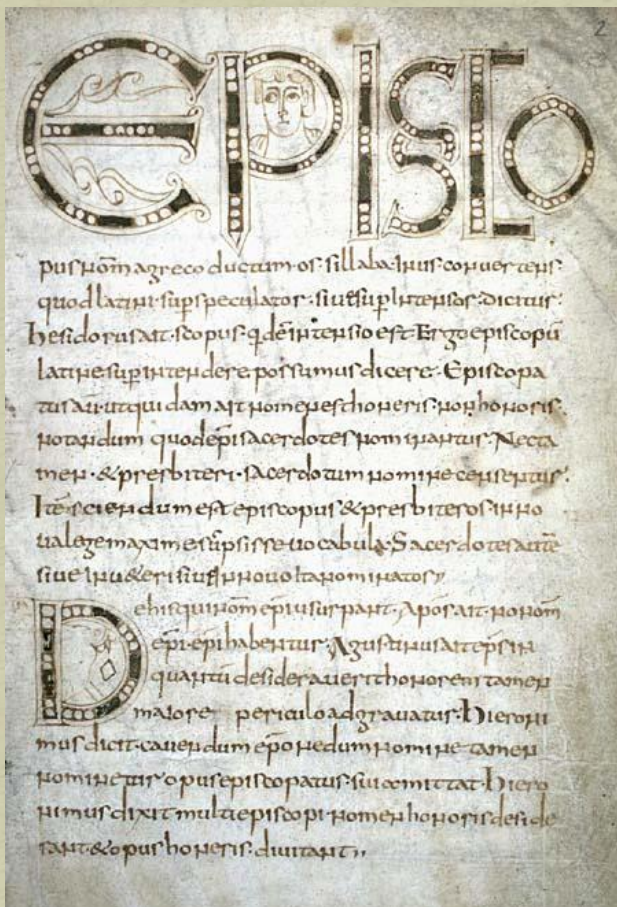

ВЕСТБЕРК

**ДВОРСКИ КОМПЛЕКС
У АХЕНУ**

Cum esset de sponsata
matere eius maria
ioseph. antequam
conuenirent inuenta
ē. in utero habens

КАРОЛИНШКА МИНУСКУЛА – ПИСАНО ПИСМО ЗА БРЗО
ПРЕПИСИВАЊЕ КЊИГА

**СВ. МАТЕЈА, КРУНИДБЕНО
ЈЕВАНЂЕЉЕ КАРЛА ВЕЛИКОГ,
800-810. ГОДИНЕ**

**СВ. МАТЕЈА, ЈЕВАНЂЕЉЕ
РЕМСКОГ БИСКУПА ЕБА,
816-835. ГОДИНЕ**

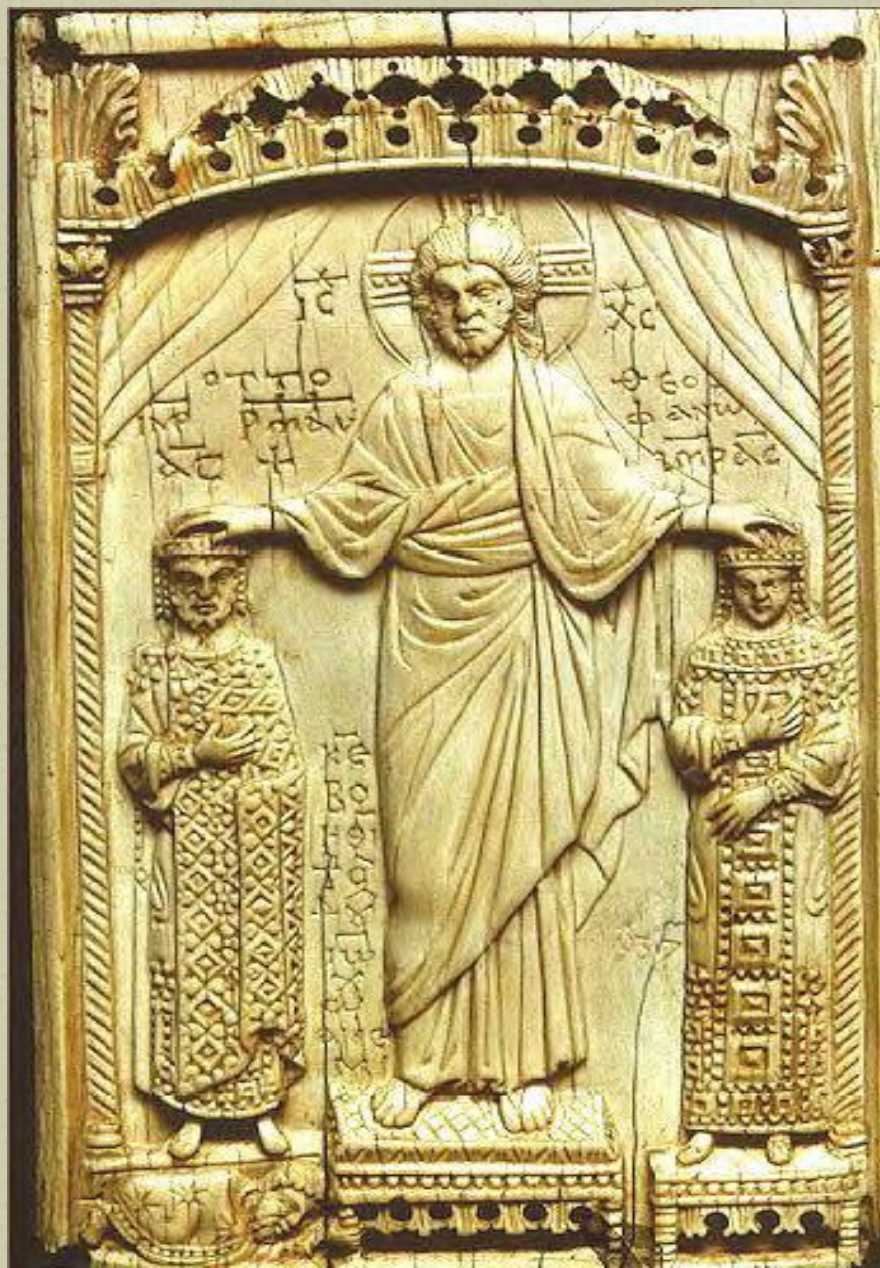

ОТОНСКА РЕНЕСАНСА

- НАКОН СМРТИ ПОСЛЕДЊЕГ ФРАНАЧКОГ ВЛАДАРА, У НЕМАЧКОЈ СЕ ПОЛИТИЧКИ ЦЕНТАР ПОМЕРА НА СЕВЕР У САКСОНСКУ, ГДЕ СУ ЛОКАЛНИ ВЛАДАРИ УСПОСТАВИЛИ ЈАКУ ЦЕНТРАЛНУ ВЛАСТ
- НАЈЗНАЧАЈНИЈИ САКСОНСКИ ВЛАДАР ОТОН I ИМАО ЈЕ ЦАРСКЕ АМБИЦИЈЕ КАРЛА ВЕЛИКОГ (КРУНИСАН 962. ГОД)
- ДА БИ СЕ ОСИГУРАЛО ОТОНСКО ЦАРСТВО, ОТОН II ЈЕ СКЛОПИО БРАК СА ВИЗАНТИЈСКОМ ПРИНЦЕЗОМ ТЕОФАНОМ
- УМЕТНОСТ НАСТАВЉА КАРОЛИНШКЕ (ДВОРСКО-АРИСТОКРАТСКЕ) ТРАДИЦИЈЕ УЗ ЈАК ВИЗАНТИЈСКИ УТИЦАЈ

**ХРИСТОС КРУНИШЕ ОТОНА II
И ТЕОФАНУ, СЛОНОВАЧА,
973-983. ГОДИНА**

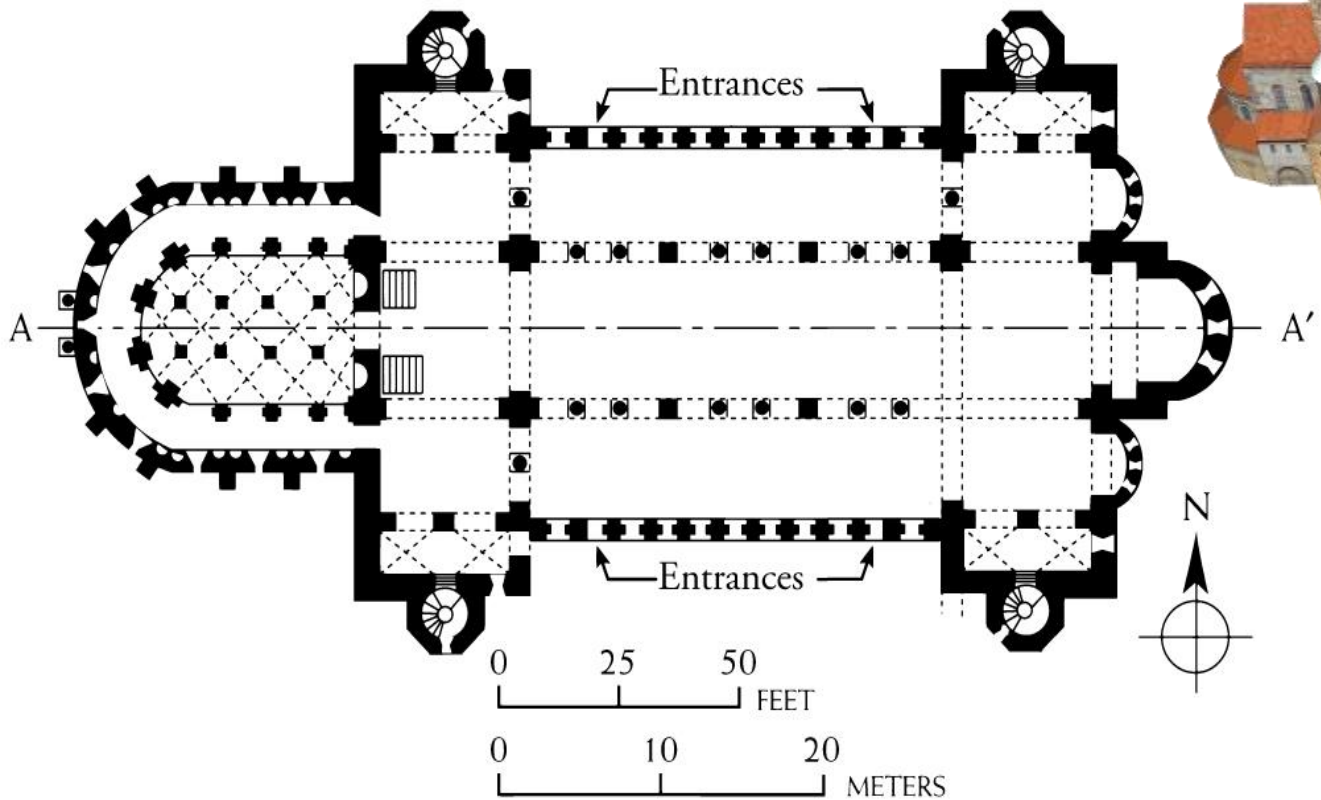
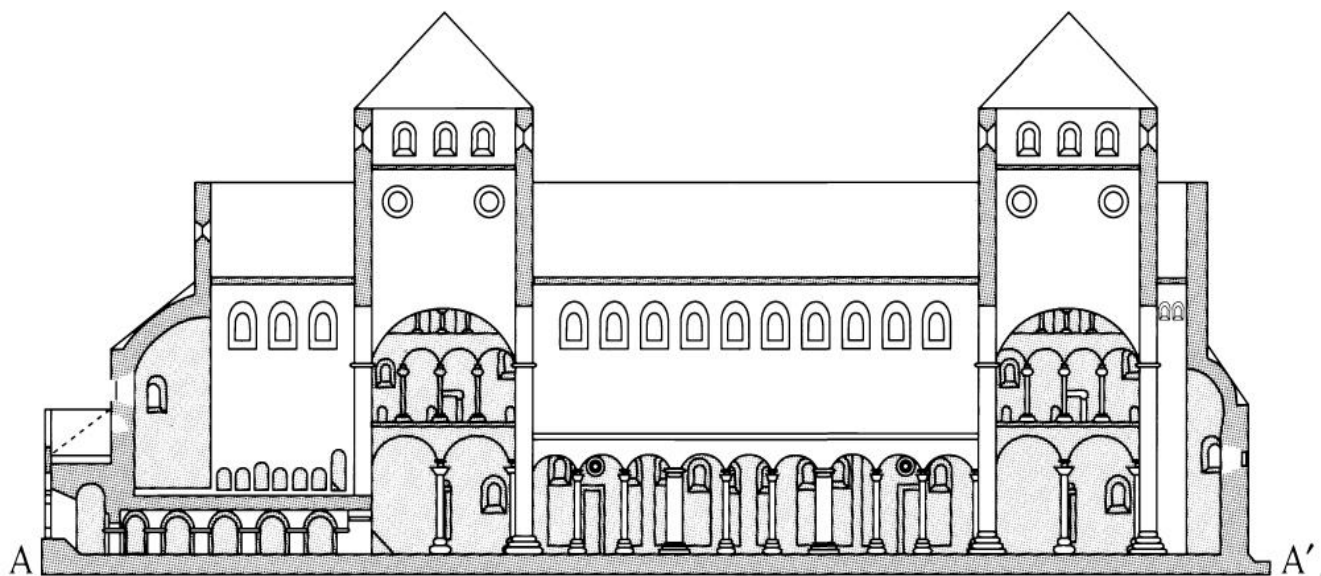
**ГЕРОВО РАСПЕЋЕ (НАРУЧИЛАЦ
АРХИБИСКУП ГЕРО ЗА КЕЛНСКУ КАТЕДРАЛУ),
НЕМАЧКА, ОКО 970. ГОДИНЕ**

**ОПАТИЈА СВЕТОГ МИХАИЛА У ХИЛДЕСХАЈМУ
(БИСКУП БЕРНВАРД), 1001-1033. ГОДИНЕ**

**ЈЕВАНЂЕЉЕ ОТОНА III, ОКО
1000. ГОДИНЕ (БАВАРСКА
ДРЖАВНА БИБЛИОТЕКА У
МИНХЕНУ)**

РОМАНИКА (1050-1200 ГОДИНА)

- ЗА РАЗЛИКУ ОД КАРОЛИНШКЕ И ОТОНСКЕ УМЕТНОСТИ, КОЈЕ СУ УГЛАВНОМ БИЛЕ ВЕЗАНЕ ЗА ДВОР И ВЛАДАРСКУ ПОДРШКУ, УМЕТНОСТ РОМАНИКЕ СЕ ПОЈАВИЛА НА ШИРЕМ ЕВРОПСКОМ ПОДРУЧЈУ У СКОРО ИСТО ВРЕМЕ
- ЗАСНИВА СЕ НА КАРОЛИНШКО-ОТОНСКОЈ ТРАДИЦИЈИ УЗ МЕШАЊЕ СА КАСНОАНТИЧКОМ, РАНОХРИШЋАНСКОМ И ВИЗАНТИЈСКОМ УМЕТНОШЋУ, УЗ ПРОВЕЈАВАЊЕ ИСЛАМСКИХ И КЕЛТСКО-ГЕРМАНСКИХ ЕЛЕМЕНАТА
- УЈЕДИЊУЈУЋИ ФАКТОР РАЗНОРОДНИХ СТИЛОВА БИЛЕ СУ ПРОМЕНЕ КОЈЕ СУ ОБУХВАТИЛЕ ЕВРОПУ: ДОМИНАЦИЈА ХРИШЋАНСТВА – ПОЈАВА ХОДОЧАШЋА И КРСТАШКИХ РАТОВА, ЈАЧАЊЕ ГРАДОВА И ГРАЂАНСКЕ КЛАСЕ (ТРГОВЦИ И ЗАНАТЛИЈЕ ИЗМЕЂУ СЕЉАКА И АРИСТОКРАТИЈЕ), ПАПА ПОСТАЈЕ ДОМИНАНТНА ЛИЧНОСТ КОЈА МЕЊА НЕКАДАШЊЕГ ИМПЕРАТОРА, ОБНАВЉА СЕ МАНУФАКТУРНА ПРОИЗВОДЊА, ТРГОВИНА И ВОЈНА СНАГА
- ТЕРМИН РОМАНИКА ПОТИЧЕ ОД “ROMANESQUE” У ЗНАЧЕЊУ РОМАНИЗОВАНО И ПОСЕБНО СЕ ОДНОСИ НА ПРИМЕНУ РИМСКИХ ЕЛЕМЕНАТА У РОМАНИЧКОЈ АРХИТЕКТУРИ

АРХИТЕКТУРА РОМАНИКЕ

- ТОКОМ РОМАНИКЕ ЦВЕТА ГРАДИТЕЉСКА ДЕЛАТНОСТ ПРВЕНСТВЕНО УСМЕРЕНА НА САКРАЛНА ЗДАЊА – “СВЕТ СЕ ЗАОДЕВА БЕЛИМ ПЛАШТОМ ЦРКАВА” (КАЛУЂЕР РАУЛ ГЛАБЕР, XI ВЕК)
- ОСНОВА РАНОХРИШЋАНСКЕ БАЗИЛИКЕ СЕ УНАПРЕЂУЈЕ У ОБЛИК **ЛАТИНСКОГ КРСТА**. ОБАВЕЗНА ЈЕ ПРИМЕНА СВОДА КОЈИ МЕЊА ДРВЕНУ ТАВАНИЦУ, СА КРУЖНИМ ЛУКОМ КАО ДОМИНАНТНОМ ФОРМОМ, ЗИДОВИ СУ МАСИВНИ И ТЕШКИ, ОТВОРИ ЗА ВРАТА И ПРОЗОРЕ МАЛИ, ДОСТА СЕ КОРИСТЕ ПОТПОРНИ ЕЛЕМЕНТИ СТУБ И СТУБАЦ (КОНТРАФОР)
- ГРАЂЕВИНЕ СУ ОБАВЕЗНО ОД КАМЕНА, КОЈИ СЕ ПОНЕКАД КОМБИНУЈЕ СА ОПЕКОМ. СПОЉАШЊОСТ ЈЕ ВРЛО ДЕКОРАТИВНА, УКРАШЕНА АРХИТЕКТОНСКИМ ОРНАМЕНТОМ И СКУЛПТУРОМ → ФАСАДА ПОСТАЈЕ СКУЛПТОРАЛНО УКРАШЕНА ПРЕГРАДА СА НИШАМА ЗА СТОЈЕЋЕ ИЛИ СЕДЕЋЕ ФИГУРЕ
- ПО БОГАТСТВУ ТИПОВА ИЗДВАЈА СЕ ПОДРУЧЈЕ ФРАНЦУСКЕ, КАО И ЦРКВЕ ГРАЂЕНЕ ДУЖ ХОДОЧАСНИЧКОГ ПУТА ЗА **САНТЈАГО ДЕ КОМПОСТЕЛУ**

**КАТЕДРАЛА САНТЯГО ДЕ КОМПОСТЕЛА У ШПАНИЈИ
(ПОГЛЕД НА БАРОКНУ ФАСАДУ)**

- ЦРКВА СВЕТОГ ЈАКОВА КОЈИ ЈЕ ДОНЕО ХРИШЋАНСТВО У ШПАНИЈУ – КАДА СЕ ВРАТИО У ЈУДЕЈУ УБИЈЕН ЈЕ ПО НАЛОГУ КРАЉА ХЕРОДА АЛИ ЈЕ ЊЕГОВО ТЕЛО ЧУДОМ СТИГЛО ПОНОВО У ШПАНИЈУ
- НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ МЕСТО ХОДОЧАШЋА ТОКОМ СРЕДЊЕГ ВЕКА АЛИ И ДАНАС ЈЕР ГА СВАКЕ ГОДИНЕ ПОСЕТИ ОКО 100.000 ВЕРНИКА (УКОЛИКО ПРЕЂУ ДРЕВНИ ХОДОЧАСНИЧКИ ПУТ ДОБИЈАЈУ ПОТВРДУ “КАМПОСТЕЛУ”)
- СРЕБРНИ РЕЛИКВИЈАР У КРИПТИ ЈЕ ИЗ XIX ВЕКА (АУТОР JOSE LOSADA)

ОПАТИЈА КОНК У ФРАНЦУСКОЈ, ОКО 1050-1120. ГОДИНЕ

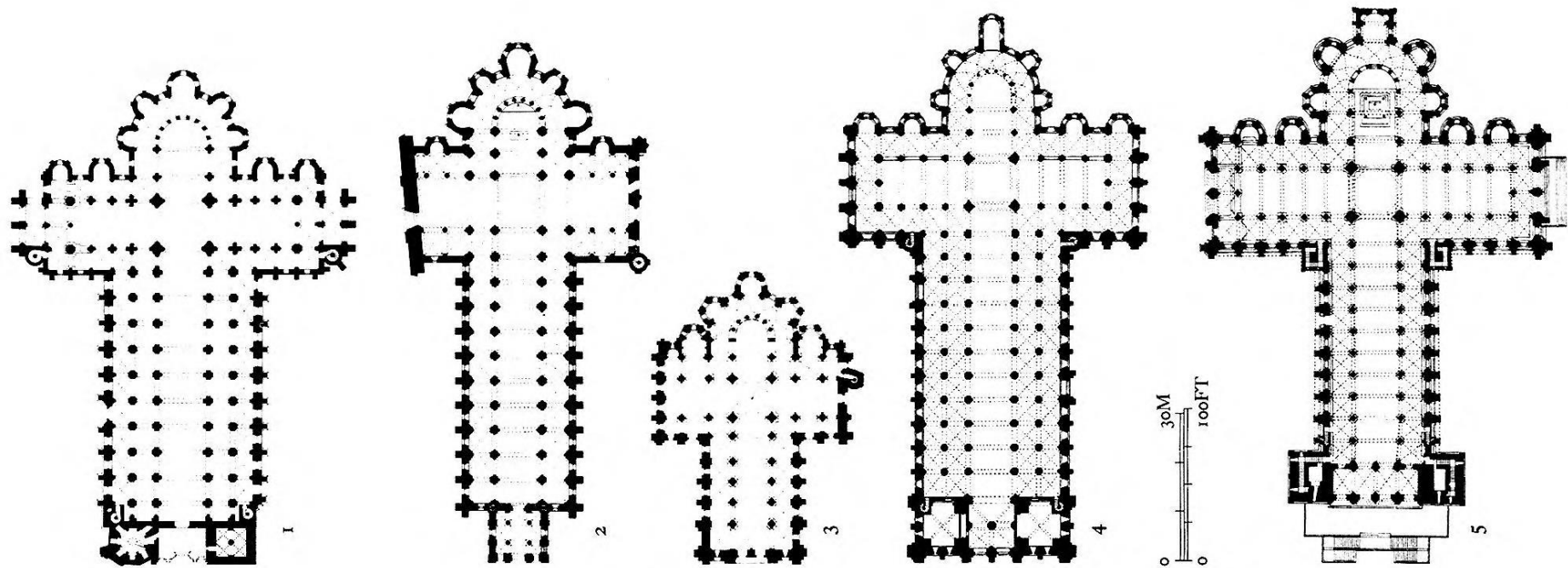
СЕН СЕРНИН, ТУЛУЗ, ОКО 1070-1120. ГОДИНЕ

**РЕКОНСТРУКЦИЈА ЦРКВЕ САНТЈАГО ДЕ КОМПОСТЕЛА У ШПАНИЈИ,
1078-1122. ГОДИНЕ – ПОГЛЕД НА ТЗВ. ХОДОЧАСНИЧКИ ХОР**

ЦРКВЕ НА ХОДОЧАСНИЧКОМ ПУТУ У ШПАНИЈУ

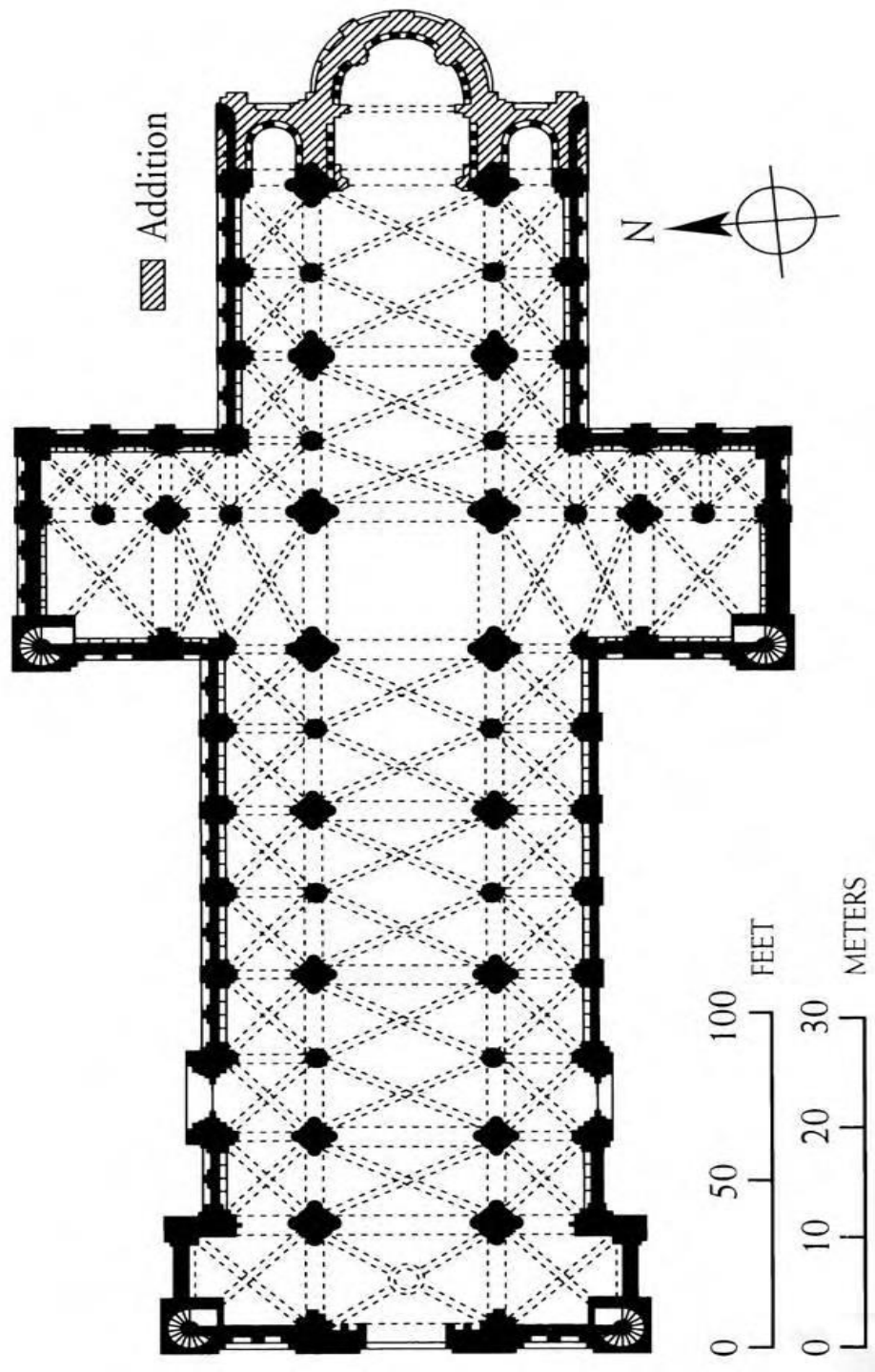
1. СТ. МАРТИН У ТУРУ
2. СТ. МАРТИН У ЛИМОЖУ
3. СТ. ФОЈ У КОНКУ
4. СТ. СЕРНИН У ТУЛУЗУ
5. САНТЈАГО ДЕ КОМПОСТЕЛА

**КАТЕДРАЛА У ДАРАМУ,
ЕНГЛЕСКА, ЗАПОЧЕТА 1093.
ГОДИНЕ: ПРВА СИСТЕМСКА
УПОТРЕБА КРСТАСТОГ
СВОДА С РЕБРИМА У
ГЛАВНОМ БРОДУ КОЈИ ЈЕ
ПОДЕЉЕН НА СЕДАМ А НЕ
УОБИЧАЈЕНА ЧЕТИРИ ДЕЛА**

**НАЈЗНАЧАЈНИЈИ РОМАНИЧКИ САКРАЛНИ КОМПЛЕКС У
ТОСКАНИ – КАТЕДРАЛА, КРСТИОНИЦА И КАМПАНИЛ
(КРИВИ ТОРАЊ) У ПИЗИ, 1053-1272 ГОДИНЕ**

СКУЛПТУРА И СЛИКАРСТВО РОМАНИКЕ

- СКУЛПТУРА СЕ НАЛИК АРХИТЕКТУРИ БРЗО РАЗВИЈАЛА ЗАХВАЉУЈУЋИ ЈАЧАЊУ ХРИШЋАНСТВА ПА СЕ УГЛАВНОМ НАЛАЗИ НА ФАСАДАМА ЦРКАВА СМЕШТЕНИХ НА ПУТЕВИМА ХОДОЧАШЋА СА ЗАДАТКОМ ДА ПРИВЛАЧИ ВЕРНИКЕ И ПРОПОВЕДА ВЕРУ (НАЈВИШЕ ЈЕ КОНЦЕНТРИСАНА НА ГЛАВНО ПРОЧЕЉЕ И ПОРТАЛЕ ТЈ. ОНО СА ЧИМЕ СЕ ПРВО ПОСМАТРАЧ СУСРЕЋЕ ПРИЛИКОМ УЛАСКА У ЦРКВУ)
- СКУЛПТУРА СЕ ЗАСНИВА НА КЛАСИЧНИМ ТРАДИЦИЈАМА (ПОСЕБНО У ФРАНЦУСКОЈ И ИТАЛИЈИ), АЛИ У КОМБИНАЦИЈИ СА ВИЗАНТИЈСКОМ СВЕЧАНОМ ФРОНТАЛНОШЋУ И НОВОМ ДРАМСКОМ ИЗРАЖАЈНОШЋУ ГЕСТОВА (ПОКРЕТА) И ЛИЦА
- СЛИКАРСТВО НЕГУЈЕ МИНИЈАТУРЕ И ЗИДНЕ СЛИКЕ АЛИ БЕЗ ТРАГОВА НЕКАДАШЊЕГ ИЛУЗИОНИЗМА – ЈАСНИ И ПРЕЦИЗНИ ПРИКАЗИ БЕЗ СВЕТЛОСТИ И СЕНКЕ, СПОЈ ФИГУРАЛНИХ, СИМБОЛИЧНИХ И ДЕКОРАТИВНИХ ЕЛЕМЕНАТА У ЈЕДИНСТВЕН СКЛОП
- ПОСЛЕ 1150. ГОДИНЕ ВРАЋА СЕ ИНТЕРЕСОВАЊЕ ЗА ТРОДИМЕНЗИОНАЛНЕ ФОРМЕ И СКРАЋЕЊЕ, НАЈВЕРОВАТНИЈЕ ПОД УТИЦАЈЕМ ПОПУЛАРНИХ РАДОВА У МЕТАЛУ

АРХИВОЛТЕ ←

ТИМПАНОН ←

АРХИТРАВ ←

ТРИМО ←

ДОВРАТНИК ←

**ЈУЖНИ ПОРТАЛ ЦРКВЕ
СВ. ПЕТРА У МОАСАКУ,
1115-1130. ГОДИНА**

**СТРАШНИ СУД, ЗАПАДНИ ТИМПАНОН ЦРКВЕ СВ. ЛАЗАРА У
ОТЕНУ, 1120-1135 ГОДИНЕ (*HORROR VACUI*)**

**ОДАШИЉАЊЕ АПОСТОЛА, ТИМПАНОН СРЕДЊЕГ ПОРТАЛА
ЦРКВЕ СТ. МАДЕЛЕИН У ВЕЗЛЕЈУ, 1120-1132. ГОДИНЕ**

**СВ. МАРКО, ЈЕВАНЂЕЉЕ ИЗ
КОРБИЕА, 1025-1050. ГОДИНЕ
(НАПУШТАЊЕ ИЛУЗИОНЗМА
И ТРОДИМЕНЗИОНАЛНОСТИ)**

**СВЕТИ ЈОВАН, ЈЕВАНЂЕЉЕ ОПАТА
ВЕДРИКУСА, ПРЕ 1147. ГОДИНЕ**

Хвала на пажњи!

**ПОРТРЕТ ЛЕКАРА ИЗ ЈЕДНЕ
МЕДИЦИНСКЕ РАСПРАВЕ,
ОКО 1160. ГОДИНЕ**